

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

в.о. проректора ХНМУ
з науково-педагогічної роботи

Доцент І.В. Лещина
“ _____ ” _____ 2020 рік

Кафедра **ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ім. Д.О. АЛЬПЕРНА**

СИЛАБУС

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ»**

напрямок підготовки   22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність   221 «Стоматологія» - магістри
Курс   II-III
Факультет   стоматологічний

Силабус навчальної дисципліни
затверджено на засіданні кафедри
патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна

Протокол від
“ 14 ” травня 2020 року № 13

Завідувачка кафедри

_____ проф. Ніколаєва О.В.

“ 14 ” травня 2020 року

Ухвалено методичною комісією ХНМУ
з проблем професійної підготовки

Протокол від.
“ 17 ” червня 2020 року № 9

Голова _____

проф. В.Д. Марковський

“ 17 ” червня 2020 року

Харків – 2020 р.

Розробники: Ніколаєва Ольга Вікторівна, Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівна, Шутова Наталя Анатоліївна.

Викладачі: Ніколаєва Ольга Вікторівна, Шевченко Олександр Миколайович, Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівна, Шутова Наталя Анатоліївна, Ковальцова Марина Вікторівна, Сулхдост Інна Олександрівна, Морозов Олександр Володимирович, Письменна Ольга Тарасівна, Кузнецова Мілена Олександрівна.

Інформація про викладачів:

Ніколаєва Ольга Вікторівна – доктор медичних наук, професорка, завідувачка кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380504036650; E-mail: nikolayevaov@gmail.com

Шевченко Олександр Миколайович - доктор медичних наук, професор кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380509616149; E-mail: shevchenkoalexandr9@gmail.com

Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380677482712; E-mail: safargalina8757@gmail.com

Шутова Наталя Анатоліївна – кандидат медичних наук, доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380500100776; E-mail: md.shutova24@gmail.com

Ковальцова Марина Вікторівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380960066651; E-mail: yamarinka@ukr.net

Сулхдост Інна Олександрівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380958605077; E-mail: innasulhdost@gmail.com

Морозов Олександр Володимирович – кандидат медичних наук, асистент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380974459433; E-mail: almor1979@gmail.com

Письменна Ольга Тарасівна – асистент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380505762736; E-mail: olechkarysmennaya@gmail.com

Кузнецова Мілена Олександрівна – асистент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380502285994; E-mail: mkusya1605@gmail.com

Контактний тел. та E-mail кафедри: тел. (057) 707-73-40, Pathophys.khnmu@gmail.com

Очні консультації: за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації: платформа згідно з розкладом;

Локація: заняття проводяться в умовах кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна ХНМУ, дистанційно – у Google Meet, Moodle, ZOOM.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ «ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 6	Освітня програма підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти підготовки 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язковий компонент	
Загальна кількість годин - 180	Спеціальність: 221 «Стоматологія»	Рік підготовки:	
		2-й	3-й
		Семестр	
		4-й	5-й
		Лекції	
		20 год.	10 год
		Практичні, семінарські	
		40 год.	40 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		30 год.	40 год
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: Іспит	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 110 самостійної роботи студента - 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр		

1. Опис навчальної дисципліни (анотація)

Патофізіологія – наука про загальні закономірності виникнення, розвитку і закінчення хвороби. Головна мета патофізіології як навчальної дисципліни - закласти теоретичні основи розуміння студентами етіології, патогенезу і клінічних проявів хвороби.

Патофізіологія складається з двох розділів: загальна нозологія, типові патологічні процеси; патофізіологія органів і систем. Перший розділ містить основні положення вчення про хворобу, етіологію та патогенез, розкриває суть хвороботворного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, типові патологічні процеси. Другий розділ передбачає вивчення основних закономірностей функціональних і структурних порушень та змін, які виникають під впливом патогенних чинників, та загальних закономірностей розвитку захворювань окремих органів і систем, які трапляються в клінічній практиці.

Викладання проводиться за принципами доказової медицини з використанням діючих стандартів світових фахових товариств.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності (перш за все, функціонального характеру), які визначають перебіг захворювання, механізми резистентності, одужання та завершення хвороби.

Сторінка дисципліни в системі Moodle: 31.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

2. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення дисципліни є навчання студентів комплексу медичних знань для кращого

розуміння механізмів виникнення і розвитку патологічних змін, які відбуваються в хворому організмі. Сучасний фахівець повинен володіти достатнім об'ємом знань з патологічної фізіології та вміти користуватись набутими навиками в практичній роботі. Знання і розуміння механізму розвитку хвороби допоможе адекватно підібрати засоби і методи фізичної реабілітації сприяючи швидшому відновленню.

Основними завданнями курсу є:

- набуття студентами теоретичних основ та сформування у студентів науково-обґрунтованих сучасних уявлень про хворобу, механізм розвитку того чи іншого патологічного стану; поняття про етіологію і патогенез, про причинно-наслідкові зв'язки; закономірності розвитку хвороби і види розршення;
- формування у студентів наукового світогляду, виховання гармонійно розвиненої особистості, що досконало володіє професійним знанням лікаря.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Медицина» другого рівню вищої освіти за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Інтегральні компетентності: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності: здатність застосовувати знання механізмів виникнення і розвитку патологічних змін, які відбуваються в хворому організмі в практичних ситуаціях; здатність до здійснення саморегуляції, здатність до адаптації та дії в новій ситуації; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Фахові компетентності: здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень; здатність до визначення патогенетичних принципів лікування захворювань; здатність до діагностування невідкладних станів; здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги; здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти **соціальних навичок:**

- комунікативність і робота в команді (реалізується через: метод роботи групах та мозковий штурм під час аналізу клінічних кейсів, метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі),
- конфлікт-менеджмент (реалізується через: ділові ігри),
- тайм-менеджмент (реалізується через: метод самоорганізації під час аудиторної роботи в групах та самостійної роботи),
- лідерські навички (реалізується через: метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі).

3. Статус дисципліни: нормативна; формат дисципліни змішаний - дисципліна, що має супровід в системі Moodle, викладання дисципліни, передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються доступні інформаційні інтерактивні технології (Google Meet, Moodle, ZOOM), очне та дистанційне консультування.

4. Методи навчання. Для проведення занять використовуються клінічний (аналіз патогенезу розвитку різноманітної патології внутрішніх органів), електронно-інформаційний (презентації, відеоматеріали, методичні рекомендації), науковий (участь у наукових розробках з дисциплі-

ни), контрольний (тести, ситуаційні завдання, оцінка практичних навичок) методи навчання.

5. Рекомендована література

1. Патолофізіологія: Підручник / Ю.В. Биць, Г.М. Бутенко, А.І. Гоженко та ін.; За ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталю. – 4-е вид., перероб. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2014. – 752 с.
2. Атаман О. В. Патолофізіологія: підручник: в 2 т. / О. В. Атаман. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – Т. 1. : Загальна патологія. – 2012. – 579 с.
3. Атаман О. В. Патолофізіологія: підручник: в 2 т. Т. 2. / О. В. Атаман. – Вінниця: Нова Книга О. В. Атаман. — Вінниця: Нова Книга, 2016. — 448 с.
4. Інформаційні ресурси
  1. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15755>
  2. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22731>
  3. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/8974>
  4. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15>
  5. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/21865>
  6. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13705>

5. Пререквізити та кореквізити дисципліни

Пререквізити. Зміст програми з клінічної патолофізіології передбачає використання знань, вмінь і навичок з нормальної анатомії та фізіології, патологічної анатомії, медичної біології, мікробіології, медичної інформатики, основ біофізики, біохімії, медичної генетики, фармакології, епідеміології та принципів доказової медицини, екстреної та невідкладної медичної допомоги, історії медицини, філософії. В свою чергу, знання патолофізіології професійно інтегровані в спеціальні клінічні дисципліни.

Постреквізити. Вивчення дисципліни передбачає використання вмінь і навичок пошуку, критичного сприйняття, аналізу і оцінки джерел інформації, ведення дискусії, діалогу, усної та письмової аргументації, публічних виступів при вивченні суміжних дисциплін протягом 4 року навчання; є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

7. Результати навчання. Згідно з програмою підготовки за навчальною дисципліною «Патологічна фізіологія» здобувач вищої освіти набуває теоретичні знання, методичну підготовку, практичні уміння і навички з наступних напрямів:

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- ✓ основні положення вчення про хворобу, етіологію та патогенез;
- ✓ основні закономірності розвитку, перебігу і завершення патологічного процесу, хвороби чи інших патологічних станів;
- ✓ закономірності розвитку захворювань окремих органів і систем;
- ✓ роль етіологічного фактору у розвитку того чи іншого патологічного стану.

Студенти повинні вміти:

- ✓ творчо використовувати отримані знання з патолофізіології при вирішенні завдань;
- ✓ розпізнавати окремі нозологічні форми на основі сукупності проявів;
- ✓ проводити кореляцію між патологічними процесами та симптомами захворювань;
- ✓ виявляти ускладнення основного захворювання;
- ✓ розрізняти руйнівні явища та захисно-приспосувальні реакції організму в розвитку патологічних процесів;
- ✓ визначити первинну ланку у розвитку патологічного процесу.

Студенти мають бути **проінформовані** про:

- ✓ основи законодавства про охорону здоров'я населення України;
- ✓ нові методи діагностики, роль факторів довкілля та внутрішніх чинників у виникненні хвороб.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-тематичний план дисципліни «Патологічна фізіологія»

На вивчення навчальної дисципліни «Патологічної фізіології» відводиться 180 години 6 кредитів ЄКТС. Програма структурована на розділи:

Розділ 1. Загальна патологія (2 курс 4 семестр)

1. Загальна нозологія – загальне вчення про хворобу, етіологію і патогенез. Патогенна дія факторів зовнішнього середовища. Роль внутрішніх чинників в патології.
2. Типові патологічні процеси.
3. Типові порушення обміну речовин.

Розділ 2. Патофізіологія органів та систем (3 курс 5 семестр)

1. Патофізіологія системи крові.
2. Патофізіологія системного кровообігу і зовнішнього дихання.
3. Патофізіологія травлення, печінки, нирок. Патофізіологія регуляторних систем (ендокринної, нервової) та екстремальних станів.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

№ п/п	Тема	Години
1.	Загальне вчення про хворобу, етіологію і патогенез.	2
2.	Роль реактивності в патології.	2
3.	Алергія.	2
4.	Патофізіологія клітини.	2
5.	Запалення.	2
6.	Патофізіологія тканинного росту. Пухлинний ріст.	2
7.	Порушення вуглеводного обміну.	2
8.	Патофізіологія водно-електролітного обміну.	2
9.	Порушення кислотно-основного стану.	2
10.	Патофізіологія системи крові. Порушення загального об'єму крові. Патофізіологія крововтрати. Порушення системи еритроцитів.	2
11.	Патофізіологія системи крові. Порушення системи лейкоцитів.	2
12.	Патофізіологія серцево-судинної системи. Серцева недостатність.	2
13.	Патофізіологія зовнішнього дихання.	2
14.	Патофізіологія травної системи.	2
15.	Патофізіологія екстремальних станів.	2
Всього		30

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема	Години
1.	Предмет і задачі патофізіології. Методи патофізіологічних досліджень. Основні етапи розвитку патофізіології.	2
2.	Патогенна дія на організм екзогенних факторів.	2
3.	Патологія реактивності. Біологічні бар'єри. Порушення фагоцитозу.	2
4.	Порушення імунологічної реактивності.	2
5.	Алергія.	2
6.	Підсумкове заняття 1	2
7.	Типові порушення периферичного кровообігу і мікроциркуляції.	2
8.	Типові порушення периферичного кровообігу і мікроциркуляції.	2
9.	Запалення.	2
10.	Запалення.	2
11.	Гарячка.	2
12.	Пухлини.	2
13.	Гіпоксія.	2
14.	Підсумкове заняття 2	2
15.	Порушення вуглеводного обміну.	2
16.	Порушення водно-електролітного обміну.	2
17.	Порушення кислотно-основного стану.	2
18.	Підсумкове заняття 3	2
19.	Зміни загального об'єму крові. Якісні зміни еритроцитів і лейкоцитів.	2
20.	Анемії: загальні клінічні та гематологічні прояви. Анемії, спричиненні порушенням еритропоезу (дефіцитні, гіпо- та апластичні).	2
21.	Анемії, внаслідок підвищеного кроворуйнування (гемолітичні анемії).	2
22.	Лейкоцитози. Лейкопенії.	2
23.	Лейкози.	2
24.	Порушення системи гемостазу.	2
25.	Підсумкове заняття 4	2
26.	Патофізіологія системи кровообігу. Недостатність кровообігу. Патофізіологія серця. Недостатність серця.	2
27.	Аритмії серця.	2
28.	Коронарогенні ушкодження міокарда. Вінцева недостатність. Ішемічна хвороба серця. Інфаркт міокарда. Кардіогенний шок.	2
29.	Патофізіологія кровеносних судин. Артеріальна гіпер- та гіпотензія.	2
30.	Патофізіологія зовнішнього дихання. Дихальна недостатність.	2
31.	Підсумкове заняття 5	2
32.	Патофізіологія системи травлення. Недостатність травлення.	2
33.	Патофізіологія печінки. Печінкова недостатність.	2
34.	Патофізіологія нирок. Ниркова недостатність.	2
35.	Патофізіологія ендокринної системи.	2
36.	Патофізіологія нервової системи	2
37.	Патофізіологія екстремальних станів. Етіологія, патогенез коматозних станів.	2
38.	Патофізіологія екстремальних станів. Етіологія, патогенез шоку і колаптоїдних станів.	2
39.	Підсумкова комп'ютерна атестація.	2
40.	Підсумкове заняття 6	2

Всього	80
---------------	-----------

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ п/п	Тема	Години
1.	Загальне вчення про хворобу, етіологію та патогенез.	4
2.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія електричного струму.	4
3.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія зміни атмосферного тиску.	2
4.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія механічних факторів, шуму, ультразвуку, прискорення, що змінюється, факторів космічного польоту.	2
5.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія променевої енергії.	2
6.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія хімічних чинників.	2
7.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія біологічних чинників.	2
8.	Роль спадковості, конституції, вікових змін у патології.	4
9.	Роль фізіологічної системи сполучної тканини у резистентності організму до дії патогенних агентів.	4
10.	Автоімунні реакції і хвороби.	4
11.	Алергія.	2
12.	Патофізіологія клітини. Клітинне пошкодження.	4
13.	Голодування.	4
14.	Порушення енергетичного і основного обміну.	2
15.	Порушення жирового обміну.	4
16.	Порушення білкового обміну. Порушення обміну пуринових і піримідинових основ.	4
17.	Порушення обміну вітамінів.	2
18.	Порушення мінерального обміну.	4
19.	Еритроцитози.	2
20.	Анемії, спричинені крововтратою.	2
21.	Гемобластози. Гострий і хронічний лейкоз.	2
22.	Порушення системи гемостазу.	2
23.	Патологія кровоносних судин. Атеросклероз.	2
24.	Патофізіологія екстремальних станів.	4
Всього		70

ПОЛІТИКА ТА ЦІННОСТІ ДИСЦИПЛІНИ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти мають право обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуальне. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування **електронними гаджетами** під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Студенти з особливими питаннями можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

ХНМУ забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Усі студенти ХНМУ захищені «Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті», що розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями.

Дане Положення розроблене на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам або співробітникам університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Студентам важливо дотримуватися **правил належної поведінки в університеті**. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять

• дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

• заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого і має медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Кафедра патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна підтримує **нульову толерантність до плагіату**. Від студентів очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи **охорони праці** шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен здобувач вищої освіти має знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі: необхідні зміни у силабусі затверджуються на методичній комісії ХНМУ з проблем загальної та передфахової підготовки та оприлюднюються на сайті ХНМУ, сайті кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна ХНМУ.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Організація поточного контролю. Викладачі слідкують за тим, щоб кожен студент отримав необхідну компетенцію в напрямках, що входять до тем практичних занять. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: тести, розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, контроль засвоєння практичних навичок. Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД) на кожному практичному занятті здійснюється за традиційною 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті, підсумкового заняття та іспиту.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за виконання завдань викладачем:

- доповідь реферату на практичному занятті 0-2 бали;
- доповідь з презентацією на практичному занятті 0-3 бали,
- доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-5 балів;
- участь у Всеукраїнській олімпіаді – 5-10 балів

Бали за індивідуальні завдання студента (загалом не більше 10 балів) можуть додаватись як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, розраховану з використанням таблиці 2 і входять в склад оцінки з дисципліни.

Після закінчення викладання дисципліни «Патологічна фізіологія» студент **складає іспит**.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

1. Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД). Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» (таблиця 1).

2. Оцінка з дисципліни. Підсумковий бал за ПНД та підсумкове заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми, які перераховуються у бали з використанням таблиці 1.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за виконання завдань викладача: доповідь реферату на практичному занятті 0-2 бали; доповідь з презентацією на практичному занятті 0-3 бали, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-5 балів; участь у Всеукраїнській олімпіаді – за кожний вид діяльності 5-10 балів(загалом не більше 10 балів), які можуть додаватись, як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, що розрахований з використанням таблиці 1, і входять у склад оцінки з дисципліни.

Таблиця 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються іспитом)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення іспиту

Вирішення пакету тестових завдань проводити на останньому занятті в семестрі, який включає базові тестові завдання у кількості не менше **30 тестів**. Критерій оцінювання – 95% вірно вирішених завдань; «склав – не склав».

Оцінювання засвоєння теоретичних знань за всіма темами дисципліни в день іспиту.

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни (таблиця 2)

Таблиця 2

Частина іспиту	Кількість питань	«5»	«4»	«3»
Практична: ситуаційні завдання	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Теоретична: білет	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25

Всього	8	80	68	50
---------------	----------	-----------	-----------	-----------

Під час іспиту максимальна кількість балів, яку студент може набрати, становить - 80, мінімальна – 50 балів.

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо під час іспиту. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить **min – 120 до max – 200**.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові заняття і диференційований залік.

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка Fx, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка F виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Оцінки "Fx" або "F" ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами (таблиця 3) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формами: У-5.03Б – іспит.

Завідувачка кафедри патологічної фізіології
ім. Д.О. Альперна ХНМУ
професорка, д.мед.н.

Ніколаєва О.В.